

rijksuniversiteit
groningen

talencentrum

**Express
yourself**

understand the world

Vakoverstijgend aandacht voor goed Nederlands

Jorieke Reinders

Spreker

Jorieke Reinders

Docent academische vaardigheden en
bedrijfscommunicatie

j.reinders@rug.nl

En jullie?

Naam

Scholengemeenschap

Niveaus/leerjaren die je lesgeeft

rijksuniversiteit
groningen

talencentrum

Doel: Ideeën uitwisselen voor plan van aanpak.

Het belang van goede
 taalvaardigheid

Effectieve aandacht
 voor taalvaardigheid

Plan van aanpak om te
 delen op school

Opzet: discussies + wetenschappelijke onderbouwing

Het belang van goede taalvaardigheid

“Leerlingen schrijven steeds slechter.”

Is er wel een probleem?

Tegen welke problemen loop je aan?

Wetenschappelijke onderzoeken

Van de Gein (2012)

- Referentiedoelen 3F (havo) en 4F (vwo) worden bij lange na niet gehaald.

Van Kalsbeek en Kuiken (2014)

- Niet elke leerling leert thuis schools taalgebruik.
- Die leerlingen zien hier het belang ook niet van in...
- ... en hebben een te laag instapniveau Nederlands wanneer ze aan hun studie beginnen.
- Algemene problemen aan de universiteit: “moeite met instructietaal, een zwakke leesvaardigheid, een ontoereikende woordenschat, problemen met het volledig en correct weergeven van de inhoud van een tekst, moeite om de structuur van een langere tekst te doorzien en het maken van register- en zinsbouwfouten.”

Van Eerden en Van Es (2014)

- Eerstejaars studenten: gemiddeld 40 fouten per A4'tje.
- D/t-fouten komen relatief weinig voor.
- Verkeerde woorden, overbodige woorden, niet-lopende zinnen, onlogische alinea-indelingen en foute interpunctie.

De Bakker, Meuffels, Muris, & Rietstap (2015)

- Ruim 20% van de studenten heeft ernstige schrijfvaardigheidsproblemen.
- Nog eens 25% heeft matige problemen.

Conclusie: leerlingen hebben inderdaad een schrijfvaardigheidsprobleem

Discussie: “Het is de verantwoordelijkheid van het vak Nederlands om de taalvaardigheid van leerlingen op niveau te brengen.”

Wetenschappelijke onderzoeken

Van Kalsbeek en Kuiken (2014)

Enkele factoren die taalverwerving beïnvloeden:

- Taal die thuis gesproken wordt (moedertaal, moedertaal ouders, sociaal-economische achtergrond ouders).
- Motivatie taalontwikkeling door ouders en leerkrachten (verbeteren taal, stimuleren lezen).
- Leerlingen dus leren taal op veel plaatsen en manieren.
- Groot verschil niveau Nederlands → hoofdtaak docent Nederlands = differentiëren.

Wetenschappelijke onderzoeken

SLO (z.d.)

- De leerlingen passen wat ze geleerd hebben in oefeningen over zinsbouw en schrijven niet toe in ander schrijfwerk.
- Weinig leerlingen tonen de wil om aandacht te besteden aan het schrijven van goede zinnen.
- Leerlingen controleren hun schrijfwerk niet.

Eigen ervaring:

- 'U begrijpt toch wat ik bedoel?'
- 'Hun formuleren ook zo.' 😊
- 'Alleen u doet moeilijk over mijn Nederlands.'

Ook wel eens gehoord?

Conclusie: schrijfvaardigheid moet integraal worden aangepakt

Effectieve aandacht voor taalvaardigheid

Effectieve aandacht taalvaardigheid

A

B

C

Effectieve aandacht taalvaardigheid

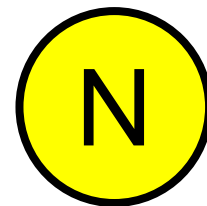
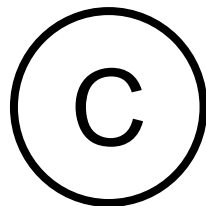
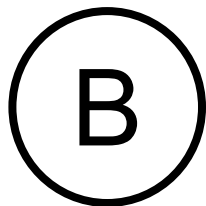
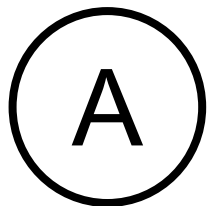
A

B

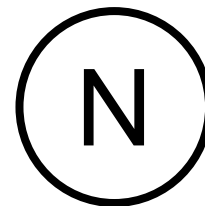
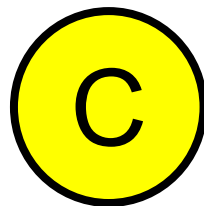
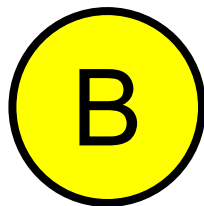
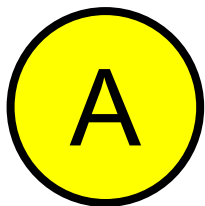
C

N

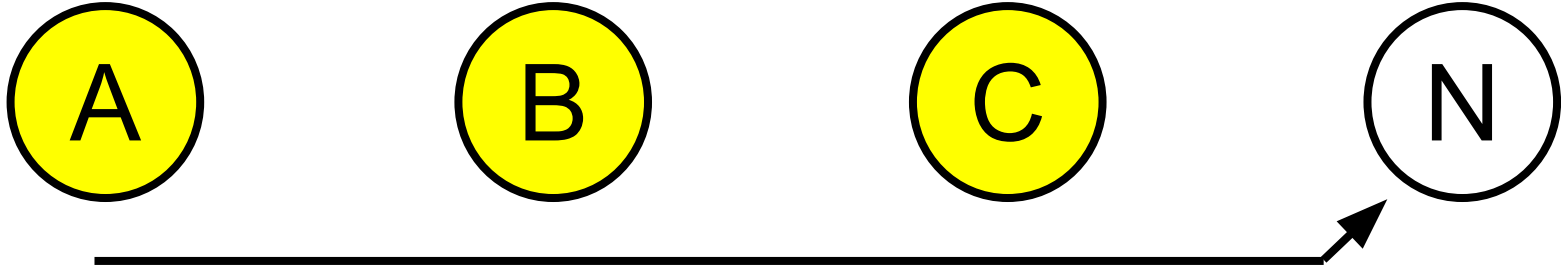
Effectieve aandacht taalvaardigheid

Effectieve aandacht taalvaardigheid

Effectieve aandacht taalvaardigheid

Het probleem aanpakken

- Kennis hebben \neq kennis delen.
- “Ik ben geen docent Nederlands, dus ik beoordeel niet op taal” of “Maitjes aan mij maken geen deel uit van mijn les” → **ondermijnt de waarde van jullie vak!**
- “Ik begrijp wat je bedoelt” → op de universiteit/hbo niet goed genoeg, dus op de middelbare school ook niet.
- Toetsen: niet alleen of kennis in het hoofd zit, maar ook of het op een semi-wetenschappelijke manier gedeeld wordt.
- En vooral: een **integrale talige aanpak** door de hele schoolopleiding heen.

Een plan van aanpak opstellen

VO Kerndoelen = doel plan van aanpak

Kerndoel 02

De leerling leert zich te houden aan conventies (spelling, grammaticaal correcte zinnen, woordgebruik) en leert het belang van die conventies te zien.

Kerndoel 03

De leerling leert strategieën te gebruiken voor het uitbreiden van zijn woordenschat.

Kerndoel 10

De leerling leert te reflecteren op de manier waarop hij zijn taalactiviteiten uitvoert en leert, op grond daarvan en van reacties van anderen, conclusies te trekken voor het uitvoeren van nieuwe taalactiviteiten.

Inhoud plan van aanpak

Wat moet er in welke les gebeuren

LES NEDERLANDS	ANDERE LESSEN

Plan van aanpak

AANDACHT VOOR TAAL BIJ ALLE VAKKEN

- ‘Kijk naar zin XX in het boek. Waarom zou dat daar zó uitgelegd staan en niet anders?’
- ‘Formuleer je antwoord van daarnet nog eens, maar dan met de termen die je geleerd hebt.’
- ‘Waarom heb je voor dít woord gekozen?’

Plan van aanpak

GEEF SLECHT GESCHREVEN TEKSTEN TERUG

- ~~“Ik begrijp wat er staat”~~.
- Voordeel van de twijfel op middelbare school wordt nadeel van de twijfel bij studie.
- Zowel bij teksten als toetsen.

Waar je op kunt letten:

- Helder gestructureerd?
- Juiste woordkeus/zinsbouw?
- Goede grammatica/spelling?

Teruggeven	Nakijken
Teruggeven	Nakijken
Teruggeven	Nakijken

Scan: maximaal 30 seconden!

Plan van aanpak

NIET IN DE TEKST CORRIGEREN

(Arts & Jaspers 2014):

- Dat is feedback op product, niet op proces.
- Maakt leerlingen lui (want niet verantwoordelijk voor leerproces).

Conclusie

- In elk vak aandacht voor taalvaardigheid.
Les: talige vragen
Toetsen: essayvragen in toets, presentaties geven, etc.
- Tekst/toetsvraag/mail aan docent slecht geschreven? Geen inhoudelijke beoordeling!
- NIET in de tekst corrigeren (Arts & Jaspers 2014).
- **Blijft taalvaardigheid zwak? → Dán pas docent Nederlands.**

Voorbeeld van rubrics

<https://www.rug.nl/language-centre/>

- > Communicatietraining
 - > Academische communicatievaardigheden
 - > Schrijven (tips en video's)
 - > [Checklist schrijfvaardigheid](#)

Workshops van het Talencentrum

Speciaal voor vwo 5 en 6!

- Introductiecollege: studeren aan het hbo of de universiteit
- Academisch schrijven
- Academisch presenteren
- Betrouwbare informatie vinden
- Enquêteonderzoek doen
- Peerfeedback geven
- Docentenworkshop (alle niveaus/leerjaren)

[Website Talencentrum](#) of mail j.reinders@rug.nl

En ook: geef je op voor onze PLG!

Goed formuleren in het voortgezet en hoger onderwijs

- Vaststellen over welke basisvaardigheden leerlingen in het voortgezet onderwijs moeten beschikken als zij havo of vwo afsluiten
- Vaststellen welke basisvaardigheden in het hoger onderwijs verder ontwikkeld kunnen worden
- **Verhelderen hoe de aansluiting van voortgezet onderwijs op hoger onderwijs kan worden geoptimaliseerd**
- **Lesmateriaal ten behoeve van formuleervaardigheid ontwikkelen en uitproberen in de klas**
- Een visie ontwikkelen op de rol van formuleerbewustzijn en formuleergeweten bij het schrijven van teksten

<https://www.rug.nl/gmw/lerarenopleiding/professionalisering/nederlands/goed-formuleren-in-vo-en-ho>

rijksuniversiteit
groningen

talencentrum

Vragen?

Literatuur

De Bakker, I., Meuffels, B., Muris, M., & Rietstap, E. (2015). Diagnose en remediëring van schrijfvaardigheidsproblemen bij eerstejaarsstudenten Geesteswetenschappen. *Tijdschrift voor Taalbeheersing* 37, 127-157.

LeerplanInBeeld. (z.d.) Geraadpleegd op 17 januari 2023, van <http://leerplaninbeeld.slo.nl/regulier-onderwijs/5ca732b3-3ec2-4b13-9f08-d55b8739fe31/core-targets?subject=e41b8c50-d002-4a9f-be8b-9b5da0008656>

Van de Gein, J. (2012). Taal op klompen. Uitkomsten van een onderzoek naar taalfouten aan het einde van het voortgezet onderwijs. *Levende Talen Tijdschrift* 13(4), 22-30.

Van Eerden, A., & van Es, M. (2014). *Metten en maximaliseren van basale schrijfvaardigheid bij eerstejaarsstudenten in het hoger beroepsonderwijs*. s.n.

Van Kalsbeek, A., & Kuiken, F. (2014). Academisch taalgebruik in het Nederlandse wetenschappelijk onderwijs: Stand van zaken en blik op de toekomst. *Internationale Neerlandistiek*, 52(3), 221-236. <https://doi.org/10.5117/IN2014.3.KALS>

Steeds meer e-bikers gewond: "Een helmplicht voor risicogroepen zou goed zijn". (2022, 13 april). RTV Noord. Geraadpleegd op 12 oktober 2022, van <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/913477/steeds-meer-e-bikers-gewond-een-helmplicht-voor-risicogroepen-zou-goed-zijn>

Steenbakkers, J., Stukker, N., & de Glopper, K. (2021). Formuleerproblemen in leerlingenwerk en schoolboeken Nederlands: Een onderzoek naar de aansluiting tussen de leerstof en de formuleerproblemen van leerlingen. *Pedagogische Studiën*, 98, 27-45.